

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۳/۱۶

شاه ولی ارین

کرونا، بشري ناورين

د کورونا ویروس یو نوي خطرناک ویروس دي چې په خلکو کې تنفسي ناروغي رامنځته کوي او له یو انسان نه بل ته د ډېر ژر لېږدو توان لري. دغه ویروس چې د کویډ ۱۹ په نامه هم یادېږي، د ۲۰۱۹ ز کال د دسمبر میاشت نه راپدې خوا د لومړي ځل لپاره د چین په وهان ښار کې تثبیت او خپور شو. د کورونا ویروس په لږه موده کې د چین له هیواد نه ټولې نړۍ ته سرایت وکړ، چې همدا اوس نسبت له نورو هیوادو نه په ترتیب سره په چین، ایران، ایټالیا، هسپانیا او جنوبي کوریا کې د دې ویروس له امله سلگونو انسانانو خپل خور ژوند له لاسه ورکړی دی.

داسې هم ویل کېږي چې دغه ویروس په لومړي ځل د څارویو له سرچینو څخه انسان ته انتقال شوي دي، مگر اوس مهال داسې ښکاري چې له یو انسان څخه بل انسان ته چټک انتقالیږي.

په کرونا اخته ناروغان د متوسط او شدید تنفسي ستونزو نه شکایت لري او ځنې نښې لکه تبه، ټوخي، نفس تنگی او د ستونې درد پکې لیدل کېږي.

د کرونا د ویروس د درملنې لپاره تر اوسه کومه ځانګړې د ویروس ضد دوا نه ده جوړه شوې، همدا علت دی چې تر اوسه د دغه ویروس د اخته کسانو نه ډېر شمېر د مرګ له ګواښ سره مخ دي، په خاص ډول د لور سن کسان، هغوی چې سن یې له اويا کلونو نه لور دی، په دغه ویروس باندې د اخته کېدو له امله، د مرګ له خطر سره مخ دي.

کله چې دغه ویروس د لور سن اشخاصو سره ته ورسېږي نو ډېر ژر یې د وژلو امکانات لیدل کېږي. د بېلابېلو هیوادو ډاکتران په دې نظر دي چې د دغه ویروس نه د خلاصون لار په خپله اشخاصو پورې اړه لري چې ځانونه ترې وساتي، د مثال په توګه:

د دې ویروس د ناروغانو سره د نږدېوالي نه ډډه کول، په چټلو لاسونو پوزې، خوله او سترګو ته لاس نه نږدې کول، تل خپل لاسونه په صابون او الکولو مینځل، له ماسک نه استفاده کول، د ټوخي او پرنجې په وخت کې د دستمال څخه استفاده کول، له نورو خلکو سره د تماس مخنیوی، نورو هیوادو ته د تلو راتلو نه ډډه کول، د چټلو او کثیفو ځایونو نه ځان ساتل.

وروستی راپورونه ښيي چې په نړۍ کې تر اوسه ۹۸۰۰۰ کسان پر دې ناروغۍ اخته شوي چې له دې جملې نه تر اوسه پورې د ۳۵۰۰ په شاوخوا کې خپل ژوند له لاسه ورکړی دی.

د کرونا د ویروس بله له خطر ډکه وېره نسبت پر مختلفو هیوادو ته، وروسته پاتې هیوادونه دي، چې د مادي امکاناتو پرته، ټولنیزې نیمګړتیاوې او د چاپیریال ککړتیا د دې سبب کېدای شي چې دا ویروس ډېر ژر او په پراخه توګه خپور شي. د کورنیو د غرو ډېروالی، ګډ ژوند، د ماشومانو کثرت، دا هغه لاملونه دي چې د ویروس د خپریدو علت ګرزي او د دغه ویروس انتقال نسبت له غټانو نه د کوچنیانو او ځوانانو له لورې ډېر تر سره کېږي چې خورا د توجه وړ باید وګرزي.

د نړۍ ځنې ډاکتران او متخصصین د دې انګیرنه لري چې دغه ویروس په طبعی ډول نه دی رامنځته شوی، ممکن د سیاسي، اقتصادي او نورو غیر قانوني سیالیو او موخو د لاسته راوړلو په خاطر جوړ او کارول شوی وي، چې د له منځه وړلو امکانات یې هم له همغو سره شته، چې ولې نه غواړي مهار یې کړي. حال دا چې دغه فورمول کله

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خبر و لولئ

ناکله د کنترول نه وزي په خاص ډول که چيری القاعده، داعش، طالبان او داسی نور وڅيرو هغو بی چی تربیه کړل، ټول امکانات یی ور برابر کړل، په پای کی یی له کنترول نه ووتل او حتا بیرته د ایجادونکو په مقابل کی ودریدل. یا د مثال په توگه اولاد کله چی ستر شی، د مور او پلار له اداري او کنترول نه وزي او هغه څه کوي، چی د والدینو خوښه یی نه وی.

نو ځکه که چیري رښتیا هم دغه ویروس میخانیکي وي، جوړونکو یی ستر تاریخی او بشری جنایت تر سره کړی.

که چیري د نړی تېر تاریخ ته کتنه وشي له ډېرو داسي ناروغيو سره بشر مخ شوی چی د اوباشکلی یی غوره کړی، خورا ډېر انسانان او حیوانات یی وژلي او له منځه وړي دي، مگر د کرونا ویروس برعکس چی نسبت و هغو ناروغيو ته یی تلفات هم لږ دي دومی وېره، بشری وهم او ډار یی رامنځته کړی چی د بشری ضایعاتو او تلفاتو تر څنګ یی هر اړخیز ټولنیز، سیاسي، اقتصادي، فرهنگي او نور د بشری روابطو او اړیکو چاری یی له سختو ستونزو او زیانونو سره مخامخ کړي دي.

د جمعی وسایلو، مطبوعاتو خبرونو نه څرگندېږی چی د نړی په ډېرو پر مخ تللو هیوادو کی هم د دي ویروس د مهار کولو له پاره یوازي د انسانانو د اړیکو مخنیوی او ځان ساتنی ته توجه شوي ده، ټول تحصیلي، کاري، او د انسانانو د راټولیدو مرکزونه تړل شوي، هوای، ځمکنی او بحري ترانسپورت په اکثر هیوادو کی د ډنمارک په شمول چی زه هم په کی ژوند کوم تړل شوی دی، چی په میلیاردونو ډالر او ایورو اقتصادي زیانونه یی بشری ټولنو ته اړولي دي.

د نړی د هیواد د مشرانو اقداماتو تر څنګ د ملګرو ملتونو سرمنشي انتونیو گوتیرش وایی اوس د دي وخت رارسیدلی چی د بی سارو اقداماتو په کولو سره د کرونا ویروس پر وړاندې بین المللی گډه مبارزه پیل شي. د چین د دولت رئیس شي جین پینگ د مارچ د ۱۲می نېټی په شپه د م م د سرمنشي انتونیو گوتیرش په بلنه له نوموړي سره په تلفوني خبرو کی وویل: «د ویروس د ساري ناروغی پېښی په همدې موده کی په زیاتو هیوادونو او سیمو کی رامنځته شوي چی وضعیت یی د اندېښنی وړ دی. نړیواله ټولنه باید سمدلاسه گامونه پورته کړي او د دي ناروغی د وقایي او کنترول لپاره اغېزمنی نړیوالی همکاري وکړي او له دي ناروغی سره په مبارزه کی باید د بریالیتوب د تر لاسه کولو لپاره ځواکمن قوتونه راغونډ کړي.»

د چین یوه طبي ډله چی له ۹ کارپوهانو څخه جوړه شوي، پر ځایي وخت د مارچ د ۱۲می نېټی په شپه ایټالیا ته ورسېده. د چین نوري زیاتي طبي ډلي به د مرستو لپاره بهرنیو هیوادونو ته ولیرل شي.

همدا ډول د چيني کارپوهانو بله ډله د ایران پلازمینی تهران ته رسېدلی ده. د چین د طب او روغتیا بنسټ د مارچ په ۱۲مه نېټه اعلان وکړ چی په چین کی د کورونا ویروس ساري ناروغی د خپرېدو لویه څپه تېره شوي ده. د دي تر څنګ دغه ناروغی له چین پرته په نورو ۱۲۲ هیوادونو او سیمو کی په پراخه کچه د خپرېدو په حال کی ده چی ټوله نړی یی د یو ستر گواښ سره مخ کړی ده.

په خواشنی سره چی د دغه ناوړه ویروس لمن زموږ هیواد افغانستان ته هم وغزیده چی امکان شته د چین سره د افغانانو د تجارتي تگ راتگ او له ایران نه د کډوالو افغانانو له لاری، د دي ویروس تاثیرات نور هم پراخ شي، چی تر اوسه د شپارس مثبتو پېښو رپوټ ثبت شوی دی. همدا ډول افغان دولت د ویروس د مخنیوی لپاره د لازمی بودیجی تدارک او د تجمع د جوړیدو په هکله د لازمو تدابیرو د نیولو هدایت ورکړی. ویل شوي چی د نوي کال او د بزگر د ورځی د جشنونو مراسم یی هم ځنډولي دي.

پای